

Göçmenlere ve Sığınmacılara HIV Enfeksiyonunu Önlemeye Yönelik Yapılan Müdahaleler: Sistemantik Derleme

Interventions to Prevent HIV Infection with Migrants and Refugees: A Systematic Review

Mihriban ULUCAN¹
Mahide DEMİRELÖZ
AKYÜZ²
Esin ÇEBER TURFAN²

¹Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Tunceli, Türkiye

²Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

ÖZ

Bu sistemantik derlemenin amacı göçmenlere ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahalelerin sistemantik bir şekilde incelenmesidir. Literatür taraması "PubMed, Scopus, Science Direct ve Google Scholar" veri tabanlarında, "migrant, refugees, reproductive health, HIV, AIDS ve randomized control trial" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. Bu sistemantik derlemeye sırasıyla ABD (2), Tacikistan (1), Çin (1) ve İngiltere (1) olmak üzere toplam 5 çalışma dahil edilmiştir. 4 çalışmanın randomize kontrollü olduğu, 1 çalışmanın ise yarı deneysel çalışma olduğu belirlenmiştir. Bu sistemantik derlemenin sonucuna göre göçmen ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahalelerin HIV ve diğer CYBE hakkında bilgi, HIV testi yaptırma oranı, kontraseptif yöntemler hakkında bilgi, kondom kullanma oranlarını arttırdığı saptanmıştır. Bu nedenle göçmenlerde HIV enfeksiyonunun farkındalığını arttırmak, HIV hakkında bilgi düzeylerini yükseltmek, HIV testi yaptırma oranlarını yükseltmek için yapılacak müdahaleler önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, HIV, üreme sağlığı, sığınmacı

ABSTRACT

The purpose of this systematic review is to systematically examine the interventions for immigrants and asylum seekers to prevent human immunodeficiency virus infection. The literature search was conducted using the keywords "migrant, refugees, reproductive health, HIV, AIDS, and randomized control trial" in the databases of "PubMed, Scopus, Science Direct, and Google Scholar." A total of five studies were included in this systematic review, respectively, from the USA (two), Tajikistan (one), China (one), and England (one). It was determined that four studies were randomized controlled and one study was a quasi-experimental study. According to the result of this systematic review, it has been determined that the interventions to prevent human immunodeficiency virus infection to immigrants and asylum seekers increase the rate of information about human immunodeficiency virus and other sexually transmitted infections and human immunodeficiency virus testing, information about contraceptive methods, and condom use. For this reason, interventions to increase awareness of human immunodeficiency virus infection among immigrants, to increase their knowledge about human immunodeficiency virus, and to increase the rate of human immunodeficiency virus testing are important.

Keywords: HIV, migrant, refugee, reproductive health

Giriş

Göç, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından "ekonomik, toplumsal ya da siyasi sebepler ile kişiler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Göç eden kişiler göçmen, mülteci ve sığınmacı olarak isimlendirilmektedir. Etnik grubu, siyasi görüşü ve dini gibi nedenlerden dolayı eziyet görmekten korkan ve ülkesinden ayrılan kişiler mülteci olarak, yasal yollarla mülteci olmak için başvurmuş, başvuru sonucunu bekleyen kişiler ise sığınmacı olarak tanımlanmaktadır (Kara & Nazik, 2018; Kaypak & Bimay, 2016; Kurtuldu & Şahin, 2018).

Geliş Tarihi/Received: 30.01.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 26.10.2022

Yayınlanma Tarihi/Publication Date:
18.02.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Mihriban ULUCAN
E-mail: mihriban.ulucan@hotmail.com

Cite this article as: Ulucan, M., Demirelöz Akyüz, M., & Çeber Turfan, E. (2023). Interventions to prevent HIV infection with migrants and refugees: A systematic review *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 6(1), 70-77.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Ayrıca, son birkaç yıldır insani sorunlar nedeniyle yaşanan yoğun uluslararası göç, sağlık sistemleri için sosyal ve ekonomik etkileri olan önemli bir sorun teşkil etmiştir (Cabieses ve ark., 2018; Rebolledo-Ponietsky ve ark., 2019). İnsan immün yetmezlik virüsü (HIV) özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde yaygın olan küresel bir sağlık sorunu olmakla birlikte, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA); afet, savaş, yoksulluk gibi insanların buldukları ülkelere göç etmesine neden olan durumlarda insan immün yetmezlik virüsü (HIV) ve diğer cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların (CYBE) hızla yayılabildiğini bildirmiştir (Rebolledo-Ponietsky ve ark., 2019; UNFPA, 2018; Xhani ve ark., 2015).

Göçmenlerin ve sığınmacıların kalabalık kamp ortamlarında yaşaması, mental sorunlar, gıda, temiz su ve sağlık hizmetlerine erişim engellerinin bulunması bu gruplarda bulaşıcı hastalıkların görülmesine neden olabilmektedir. Bunlara ek olarak mülteci ve sığınmacıların cinsel taciz ve istismara maruz kalmaları, ihtiyaçlarını giderebilmek için seks yapmaya zorlanmaları ve seks işçiliği yapmak zorunda kalmaları HIV dahil olmak üzere CYBE karşı savunmasız kalmalarına neden olmakta ve bu durum göçmen ve sığınmacıların cinsel sağlık ve üreme sağlığını tehdit etmektedir (Kurtuldu & Şahin 2018; Liu ve ark., 2016). Ülkemizde 2021 yılı içerisinde; 2021 HIV (+) kişi ve 53 AIDS vakası olmak üzere toplam 2074 vaka doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirilmiştir. Bildirimi yapılan vakaların % 84,08'i erkek, %15,91'i ise kadındır. Vakaların %17,79'u yabancı uyruklu kişiler oluşturmaktadır. (SB 2021). Göçmenlerin sağlık sigortalarının olmaması, dil problemleri, düşük toplumsal statüleri, sağlık personeli yetersizliği, sağlık sisteminin işleyişini bilmeme ve gelir düzeylerinin düşük olması gibi nedenlerden dolayı sağlık gereksinimlerini karşılamakta zorlanmaktadır (Filiz & Yıldırım, 2019; Karakaya ve ark., 2017; Kurtuldu & Şahin, 2018).

Görülmektedir ki göçmen ve sığınmacı gruplar HIV dahil olmak üzere CYBE karşı savunmasız gruplardır. HIV ve diğer CYBE bu gruplarda sıklıkla görülmesi nedeniyle bu enfeksiyon hastalıklarını önleme stratejileri önem kazanmaktadır. Bu nedenle sağlık hizmeti sağlayan profesyonellerinin bu grupların ihtiyaçlarını giderecek ve destekleyecek bilgi ve araçları edinmelerini sağlamalıdır (Redden ve ark., 2021). Literatürde göçmen ve sığınmacıların üreme sağlığını geliştirmek amacıyla HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik sınırlı çalışma vardır. Yukarıda ki kanıtlar ışığında bu sistematik derlemenin amacı göçmen ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik yapılan müdahaleleri tespit etmek ve bu müdahalelerin etkinliğinin kanıtlarını değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma sistematik derleme türündedir. Araştırmanın raporlanmasında PRISMA bildiri kullanılmıştır (Karaçam, 2013).

Tarama Stratejisi

Çalışma için Kasım- Aralık 2021 tarihleri arasında PubMed, Scopus, Science Direct ve Google Scholar veri tabanları taranmıştır. Taramada kullanılacak anahtar kelimeler Türkiye Bilim Terimler (TBT) ve Medical Subject Health (MeSH) kullanılarak belirlenmiştir. TBT' de anahtar kelimelerin taranması örneği Şekil 1' de verilmiştir.

Taramada Türkçe olarak "göçmen," "sığınmacı," "üreme sağlığı," "HIV," "AIDS" ve "randomize kontrollü çalışma" İngilizce olarak "migrant," "refugee," "reproductive health," "HIV," "AIDS" ve "randomized control trial" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Literatür taraması sırasında Boolean bağlaçları olan ve/ya da kullanılarak literatür taraması derinleştirilmiştir. Örnek tarama; PubMed

arama

göçmenler

TBT

- geçiciler ve göçmenler
 - göçmenler
- iç ve dış göçmenler
 - dış göçmenler
 - göçmenler

MESH

- Transients and Migrants
 - Migrants
- Emigrants and Immigrants
 - Immigrants
 - Emigrants

Şekil 1.

Anahtar Kelimelerin TBT' de Taranması.

üzerinden ("migrant" OR refugee") AND ("reproductive health" OR "HIV" OR "AIDS") AND "randomised control trial" şeklinde idi.

Araştırmaların Seçim Kriterleri ve Seçimi

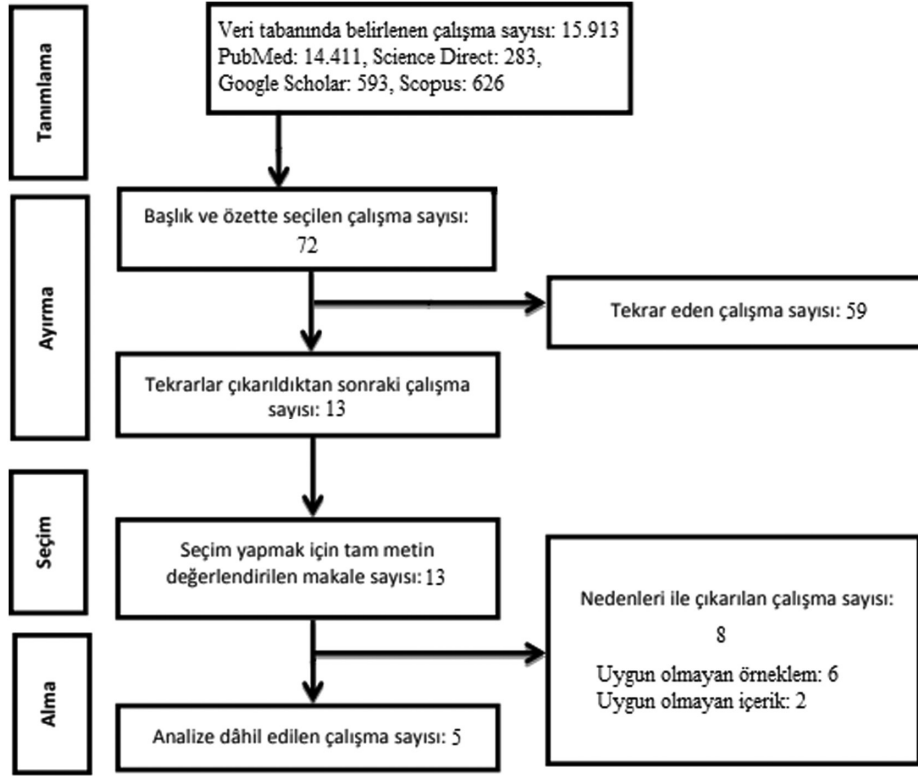
Araştırmaya dahil edilecek çalışmaların belirlenmesinde PICOS metodu kullanılmıştır.

1. **P** (Population)/Çalışma grubu: Göçmenler/Sığınmacılar,
2. **I** (Interventions)/Müdahale: HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik uygulanan müdahaleler (eğitim, kısa mesaj ile bilgilendirilme vb.)
3. **C** (Comparators)/Karşılaştırma grubu: HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik girişim uygulanmayan gruplar,
4. **O** (Outcome)/Sonuçlar: HIV enfeksiyonunu önleme
5. **S** (Study desings)/Çalışma tasarımı: randomize kontrollü ve yarı deneysel araştırmalar

Araştırmaya güncel literatürü değerlendirebilmek amacıyla 2011–2021 yılları arasında yayınlanan ve kanıt düzeyi yüksek olan randomize kontrollü çalışmalar ile yarı deneysel çalışmalar dahil edilmiştir. Çalışma seçim sürecinde şu basamaklar takip edilmiştir; 1) Öncelikle makalelerin başlıkları, 2) daha sonra özetleri, 3) ve son olarak tam metinleri değerlendirilmiştir. Çalışmalar yazarları, yayın yılı, yayın ülkesi, araştırmalarına dahil edilen katılımcıların özellikleri, katılımcı sayısı, müdahale ve kontrol grupları ve sonuçlar şeklinde değerlendirilmiştir. Seçilen çalışmalar tablo haline getirilmiştir. Çalışma seçimi ve seçilen çalışmaları dışlama işlemi ilk araştırmacı (MU) tarafından yapılmış, taranan makalelerin önce özetlerin ve daha sonra tam metinlerin değerlendirilmesi için araştırmacı (MDÖ; EÇT) tarafından gerçekleştirilmiştir. Tam metine erişimi olmayan, yayın dili İngilizce veya Türkçe olmayan, randomize kontrollü çalışma ya da yarı deneysel çalışmalar dışında bir yöntem kullanan çalışmalar araştırmadan dışlanmıştır. Bu sistematik derleme için sadece göçmenlere ve sığınmacılara HIV enfeksiyonunu önlemeye yönelik bir müdahale uygulayan çalışmalar dahil edilmiştir. Taramalardan elde edilen makalelerden tekrar eden makaleler çıkarıldıktan sonra başlık, özet ve tam metin sırası ile makaleler incelenmiştir. Başlık ve özete göre yapılan seçimden sonra 13 makale tam metine göre kalite değerlendirilmesine alınmıştır. Sistematik derlemede takip edilen seçim süreci Şekil 2' de gösterilmektedir.

Çalışmaların Metodolojik Kalitesinin Değerlendirilmesi

Çalışmada randomize kontrollü araştırmaların kalitesini değerlendirmek için "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Randomized Controlled Trials" ve yarı deneysel araştırmaların kalitesini değerlendirmek için "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Quasi-Experimental Studies" kullanılmıştır (Tufanaru ve ark., 2017a,b). Buna göre randomize kontrollü araştırmaların kalite

Şekil 2.
Çalışmanın PRISMA akış şeması.

değerlendirmesi 13 maddeli ve yarı deneysel çalışmalar 9 maddeli kontrol listeleri ile yapılmıştır. Kontrol listelerinde her madde evet, hayır, belirsiz ve uygulanamaz olarak değerlendirilmektedir. Kalite puanı hesaplaması ilk ve ikinci yazar tarafından yapılmış ve her makale için kalite puanlarının ortalaması alınarak yazılmıştır (Tablo 1).

Verilerin Çekilmesi ve Uygulanması

Araştırma verilerini elde etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen veri çekme aracı kullanılmıştır.

Bu veri çekme aracı ile sistematik derlemeye alınan çalışmaların yazar ve yayın yılı, çalışma deseni, veri toplama aracı, araştırmanın yapıldığı ülke, örneklem büyüklüğü, çalışma grubunun özelliği, uygulanan müdahaleler, girişimlerin etkisi ve çalışmaların kalite puanları hakkındaki verilerin toplanması sağlanmıştır. Çalışmalar bu özelliklerine tablo olarak sunulmuştur (Tablo 1).

İstatistiksel Çözümleme

Uygulanan yöntem, araştırma deseni ve müdahale sürelerindeki değişiklikler nedeniyle meta-analiz yapılamamış, elde edilen veriler tablo olarak sunulmuştur (Tablo 1).

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma sistematik derleme türünde olduğundan etik kurul onayı alınmamıştır.

Bulgular

Sistematik derleme kapsamına alınmış çalışmaların örneklem grubunu 5 araştırma makalesi oluşturmuştur. İncelenen araştırma makalelerinin ikisi yalnızca erkek göçmenleri, ikisi hem erkek hem kadın göçmenleri ve biri de yalnızca kadın göçmenleri incelemiştir. Örneklem grubuna dahil edilen çalışmalar en az 60, en fazla 641 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. İncelenen

araştırmaların tümünde araştırmacılar tarafından hazırlanan ve HIV/AIDS ile ilgili bilgiler ve cinsel ilişki öyküsünü içeren anket formu kullanılmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Evans ve ark., 2019; Li ve ark., 2014; Rhodes ve ark., 2011; Wingood ve ark., 2011). Yalnızca bir çalışmada bu anket formuna ek olarak Hispanikler için kültürleşme ölçeği kısa formu ve AIDS ile ilgili algılanan stigma ölçeği kullanılmıştır (Rhodes ve ark., 2011).

İncelenen çalışmaların birinde müdahale tasarımı ve yapısını belirlemek Sağlık İnanç Modeli (HBM) kullanılmış ve göçmenlere kısa mesaj ile bilgilendirme yapılmıştır (Evans ve ark., 2019). Kısa mesajlar 12 hafta boyunca haftada iki kere gönderilmiştir. Göçmenlerin kendilerini damgalanmış hissetmelerini önlemek için gönderilen mesajların biri HIV ile ilgili olurken diğeri genel sağlık durumları (diyet, egzersiz vb.) ile ilgili olmuştur. Yapılan müdahaleye "Health4U" ismi verilmiştir. Ön testten sonra katılımcıların %62'sinin HIV testini hiç yaptırmadıkları Health4U müdahalesinden sonra %10'unun HIV testi yaptırdığı saptanmıştır. Health4U müdahalesinin ile katılımcıların HIV testine güvenlerinin, HIV testi yaptırmaya niyetlerinin ve HIV ile ilgili bilgilerinin arttığı saptanmıştır. Ayrıca katılımcıların Health4U müdahalesinden sonra %35,4'ü fiziksel aktivitelerinde arttığını, %29,8'i daha sağlıklı beslendiklerini ve %27,2'si streslerini daha iyi yönetebildiklerini belirtmiştir (Evans ve ark., 2019).

Sistematik derlemeye dahil edilen çalışmaların dördünde göçmenlere birkaç oturum süren eğitim müdahalesi düzenlenmiştir. Bu dört çalışmanın ikisinde farklı paydaşlar ile birlikte geliştirilen eğitim modülleri hazırlanmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Wingood ve ark., 2011). Çalışmaların birinde kullanılan TRAIN kılavuzu Tacik-ABD işbirlikçi ekip, Moskova'daki Tacik göçmenler ve diaspora topluluğu liderlerinden destek alınarak yazarlar tarafından hazırlanmıştır (Bahromov & Weine, 2011). TRAIN, müdahalesi; HIV

Tablo 1.
Sistemantik Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Yazarlar ve yayın yılı	Çalışma deseni	Veri toplama aracı	Ülke	Çalışmanın amacı	Örneklem büyüklüğü	Çalışma grubunun özelliği	Uygulanan müdahaleler	Girişimlerin etkisi	Kalite puanı
Rhodes ve ark. 2011	Randomize kontrollü çalışma	Hispanikler için kültürleşme ölçeği kısa formu, AIDS ile ilgili algılanan stigma ölçeği, Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan HIV bulaşma ve önleme bilgisi, HIV ve CYBE enfeksiyonlara dair davranışları değerlendiren soruları içeren anket formu	ABD	HIV önleme müdahalesine randomize edilen katılımcıların, bir kanser eğitimi karşılaştırma müdahalesine randomize edilen akranlarına kıyasla kondom kullanımını ve HIV testini artırıp artırmadığını test etmek.	142 Katılımcı= HIV müdahale grubu: 72 Kanser eğitimi grubu: 70	Daha önce HIV önleme müdahalesine katılmayan, 18 yaşından büyük, kendini erkek olarak tanımayan göçmen Latinler.	HIV müdahale grubu: 4 oturumda gerçekleştirilen, video izleme, rol-play, grup tartışması, beceri geliştirme, uygulama ve geri bildirim içeren HIV bulaşma ve önlemeye yönelik eğitim müdahalesi Kanser eğitim grubu: 2 oturumda gerçekleştirilen erkeklerle yönelik kanserleri önleme hakkında eğitim müdahalesi	HIV müdahale grubunun Kanser eğitim grubuna göre son 12 ay içerisinde HIV testi yaptırma oranı daha yüksek bulundu. HIV müdahale grubundaki erkeklerin son 3 ay içerisinde kondom kullanım oranı kanser eğitim grubuna göre yüksek bulundu.	Evet: 11/13 Hayır: 2/13
Li ve ark. 2014	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan; kondom bilgisi ve kondom kullanımı sıklığı, HIV/AIDS bilgisini değerlendirilmeye yönelik anket formu	Çin	Genç göçmenler arasında sosyal bilşel teoriye dayalı bir HIV davranışsal önleme programının kültürel adaptasyonunun etkinliğini değerlendirmek.	641 genç göçmen (376 erkek ve 265 kadın) = Müdahale grubu: 349 Kontrol grubu: 292	17 ile 30 yaşları arasında cinsel açıdan aktif göçmenler	Müdahale grubu: Her oturum 3 saat süren 4 oturumluk Koruma Motivasyon Teorisine (PMT) dayandırılan ve yönelik eğitim müdahalesi. Oturumlar HIV/CYBH önlenmesinde cinsiyete ilgili belirli sorunları ele almak erkek ve kadın katılımcılara farklı oturumlar düzenlenmiş Kontrol grubu: Girişim yok	Müdahale grubunda kondom kullanım bilgisi, HIV bilgisi, gündelik ve düzenli partnerlerle kondom kullanma niyeti, ayrıca gündelik ve normal partnerlerle kondom kullanımı ve uygun kondom kullanımı kontrol grubundan yüksek bulundu.	Evet: 12/13 Hayır: 1/13
Bahromov ve Weine, 2011	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan, cinsel öykü, HIV/AIDS bilgisi, kondom kullanımı ile ilgili soruları içeren anket formu	Tacikistan	Tacikistanlı erkek işçi göçmenler için üç seanslık bir HIV önleyici müdahale olan 'TRAIN' in uygulanabilirliği, kabul edilebilirliği ve etkilerini değerlendirmek.	60 Tacikistan* lı göçmen erkek işçi= TRAIN: müdahale grubu: 30 Kontrol grubu: 30	Evli veya nişanlı olan 18 ila 45 yaşları arasında erkek göçmen işçiler	TRAIN müdahale grubu: TRAIN müdahalesi göç yolculuğunda Duşanbeden Moskova'ya giden trende kullanılmak üzere tasarlanmış üç oturumlu bir HIV önleme programdır. Kontrol grubu: Girişim yok	TRAIN grubu seks işçileri ve seks işçisi olmayanlarda; kondom kullanımı, kondom bilgisi, HIV/AIDS endişesi, kişilerle HIV/AIDS hakkında konuşma, eşyle HIV/AIDS hakkında konuşma oranları artmıştır.	Evet: 11/13 Hayır:1/13 Belirsiz: 1/13

Devam etti

Tablo 1.
Sistemantik Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri

Yazarlar ve yayın yılı	Çalışma deseni	Veri toplama aracı	Ülke	Çalışmanın amacı	Örneklem büyüklüğü	Çalışma grubunun özelliği	Uygulanan müdahaleler	Girişimlerin etkisi	Kalite puanı
Evans ve ark. 2019	Yarı-deneysel çalışma	Araştırmacılar tarafından literatürden faydalanarak hazırlanan, HIV ve genel sağlık durumu ile ilgili sorular içeren anket formu	İngiltere	Birleşik Krallık'taki Afrika toplulukları arasında HIV testi alımını artırmak için bir cep telefonu SMS müdahalesi kullanmanın fizibilitesini test etmek.	169 katılımcı (85'i erkek, 67'si kadını ve 17'si cinsiyetini bildirmeyen)	18 yaşının üzerinde Afrikalı göçmenler	Katılımcılara Health4U denilen bir müdahale uygulanmıştır. Katılımcılara ön test- son test uygulanmış, ön testten sonra katılımcılar 7 gün içinde kısa mesaj almaya başlamışlar. 12 hafta boyunca her hafta bir HIV mesajı ve bir genel sağlık durumu (fiziksel aktivite, stres yönetimi, diyet) ile ilgili iki kısa mesaj gönderilmiştir.	Katılımcıların sekizi, çalışma süresi boyunca HIV testi yaptırdıklarını bildirmiş. HIV hakkındaki tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı olumlu değişiklikler ve HIV hakkında artan bilgiye yönelik bir eğilim vardı. Katılımcıların üçte biri müdahalenin ardından fiziksel aktivite seviyelerinde, diyet ve stres yönetiminde iyileşmeler bildirmiş.	Evet: 8/9 Hayır: 1/9
Wingood ve ark. 2011	Randomize kontrollü çalışma	Araştırmacılar tarafından hazırlanan literatürden faydalanarak anket formu	ABD	Afrika kökenli Amerikalı kadınlara yönelik bir müdahale olan SİSTAdan uyarlanmış AMIGAS', Latin kadınlar için kültürel olarak uyumlu bir HIV önleme müdahalesi olarak değerlendirilmek.	252 katılımcı= AMIGAS müdahale grubu: 125 Kontrol grubu: 127	18 ile 35 yaşları arasında, gebe olmayan, korunmasız cinsel ilişkiye giren Latin kadınlar	AMIGAS 4 oturumlu HIV cinsel risk azaltmaya yönelik eğitim müdahalesidir. Kontrol grubuna genel sağlığı geliştirme oturumu düzenlenmiş	AMIGAS katılımcıları son cinsel ilişkide, son 30 gün ve son 90 gündeki cinsel ilişkilerinde daha fazla prezervatif kullanımı bildirmiş. AMIGAS katılımcıları toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az geleneksel görüş, güvenli seksüel ilişki için daha fazla öz yeterlilik, kondom kullanmak için daha fazla öz yeterlilik ve daha fazla HIV bilgisi bildirmiş.	Evet: 11/13 Hayır: 2/13

bilgisi, kondom bilgisi, riskli cinsel davranışlar hakkında bilgi, göçmenlerin risk farkındalığını ve HIV önleme becerilerini geliştirerek Tacik erkek işçi göçmenlerinde cinsel temas içeren HIV risk davranışlarını azaltmak için tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra sosyal-kültürel yönelim, akran iletişimi, aile iletişimi ve yardım aramada olumlu değişiklikler yoluyla göçmenlerin Moskova'daki hayata hazırlıklarını sağlamak hazırlanmıştır. TRAIN üç seanstan oluşan her seansı 90 dakika olan bir müdahaledir (Bahromov & Weine, 2011).

Diğer çalışma Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) tarafından desteklenmiştir (Wingood ve ark., 2011). Çalışmada CDC tarafından Afrika Amerikalı kadınlar için geliştirilen SISTA müdahalesi Latin kadınlara göre düzenlenmiş ve AMIGAS müdahalesi oluşturulmuştur. AMIGAS her biri 2,5 saat süren 4 seanslık bir eğitimidir. Eğitim sonunda katılımcılar üçüncü ve altıncı aylarda anket formunu tekrarlamışlardır (Wingood ve ark., 2011).

Araştırmaların tümünde HIV önlemeye dair bir müdahaleden sonra kondom kullanımının ve HIV ile ilgili bilginin arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Bahromov & Weine, 2011; Evans ve ark., 2019; Li ve ark., 2014; Rhodes ve ark., 2011; Wingood ve ark., 2011). İki çalışmada bunlara ek olarak HIV testi yaptırma oranlarının da arttığı vurgulanmıştır (Evans ve ark., 2019; Rhodes ve ark., 2011). Bir çalışmada müdahale grubundaki katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha az geleneksel görüş bildirdikleri vurgulanmıştır (Wingood ve ark., 2011). Başka bir çalışmada ise katılımcıların fiziksel aktivite, diyet ve stres yönetiminde iyileşmelerin olduğu saptanmıştır (Evans ve ark., 2019).

Tartışma

Bu sistematik derlemenin amacı göçmenlere ve sığınmacılara yönelik HIV önlemeye dair müdahalelerin ve bu müdahalelerin etkisinin belirlenmesidir. Göçmen ve sığınmacıların cinsel şiddet de dahil olmak üzere şiddetin her türüne karşı savunmasız oldukları literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır (Cabieses ve ark., 2018; UNFPA, 2018). Dolayısıyla cinsel şiddet açısından savunmasız olan hassas grupların HIV ve diğer CYBE taranması, HIV ve diğer CYBE hakkında bilgi sahibi olmaları, korunma yöntemlerini bilmeleri ve bunu gerçekleştirecek araçlara sahip olmaları oldukça önemlidir (UNAIDS, 2019; WHO, 2021). HIV' e yönelik stratejiler geliştirilirken; önleme, tedavi etme, bakıma erişim, bakımlı etkili kullanımı ve bu basamakların her aşamasında bilgilendirilmek adımları uygulanarak sağlanabilir (Slogrove ve ark., 2017). Avustralya'da yapılan bir araştırma, göçmen ve sığınmacı kadınların Avustralya doğumlu kadınlara kıyasla cinsel ve üreme sağlığı hakkında daha az bilgiye sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Mengesha ve ark., 2017). Derlememizde yer alan Dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara HIV önlemeye yönelik bir müdahale sonucunda HIV ve CYBE' a dair bilginin arttığı saptanmıştır.

HIV ve diğer CYBE açısından göçmenlerin sağlık taramalarının düzenli olarak yapılması, izlem ve değerlendirme programlarının düzenlenmesi gereklidir (Aksu & Yılmaz, 2020). Ancak Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Programına göre (UNAIDS) bu programların düzenlenmesine rağmen yüksek risk grubunda olan çoğu kişi test yaptırmadığı için HIV durumlarından habersiz olmaktadır (UNAIDS, 2019). Ayrıca bu gruplara düzenlenecek eğitim programlarının HIV ve diğer CYBE önlemede etkili olabileceği belirtilmektedir (Aksu & Yılmaz, 2020). Naidoo ve arkadaşlarının 2018 yılında toplum sağlığı çalışanları ile yapmış olduğu nitel

bir çalışmada kişiler HIV ile ilgili bilgileri olduklarında, HIV testi ve tedavisi için o kişileri sağlık kuruluşlarına sevk etmenin sağlık çalışanları için daha kolay olduğu vurgulanmıştır (Naidoo ve ark., 2018). Sistematik derlemede yer alan iki çalışmada da göçmenlerin HIV ile ilgili bilgileri arttığında HIV testi yaptırma oranlarının da arttığı saptanmıştır.

HIV ve diğer CYBE' dan korunma için güvenli kan transfüzyonunun sağlanması ve cinsel ilişkiler sırasında kondom gibi CYBE' dan koruyan kontraseptif yöntemlerin tercih edilmesi elzemdir (UNAIDS, 2019; WHO, 2021). Kontraseptif yöntemlerin ayrıca göçmen ve sığınmacıların cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik bakım ihtiyaçları göz önüne alındığında temel ihtiyaçlardan biri olduğu görülmektedir (WHO, 2021). Ancak göçmen ve sığınmacıların kontraseptif yöntemlere dair bilgileri ve kontraseptif yöntemleri kullanma oranlarının düşük olduğu belirtilmiştir (Karakaya ve ark., 2017; Prey ve ark., 2014; Singh ve ark., 2018). Derlememizde yer alan çalışmalar incelendiğinde göçmen veya sığınmacılara düzenlenen eğitim modülleri sonucunda kondom kullanımına dair bilgilerinin, kondom kullanma oranlarının, kondom kullanma öz yeterliliğinin arttığı saptanmıştır.

Çalışmada konu ile ilgili yapılan çalışmaların az olması, uygulanan müdahalelerin farklı olması ve kullanılan ölçüm araçlarının farklı olması çalışmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak göçmen ve sığınmacılar HIV dahil olmak üzere CYBE açısından risk altında oldukları sıklıkla vurgulanmaktadır. Sistematik derlememize dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara HIV önlemeye yönelik bir müdahale yapıldığında HIV farkındalığının olduğu, HIV hakkında bilgi düzeyinin arttığı, HIV testi yaptırma oranlarının arttığı, kondom bilgisi ve kullanım oranlarının arttığı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda göçmenlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığına yönelik sağlık bakım faaliyetleri düzenlenirken HIV ve diğer CYBE önlemek için özelleştirilmiş düzenlemelerin yapılması önerilebilir. Sistematik derlememize dahil edilen çalışmalar incelendiğinde göçmen ve sığınmacılara eğitim müdahalesi uygulandığı görülmektedir. HIV önlemeye yönelik farklı müdahalelerin geliştirilebilmesi için derinlemesine çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma sistematik bir derleme türü olduğundan etik kurul onay alınmadı.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Kaynaklar – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Analiz ve/veya Yorum – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Literatür Taraması – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Yazıyı Yazan – M.U.; Eleştirel İnceleme – M.D.A., E.Ç.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Since this study is a systematic review type, the ethics committee approval has not been received.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Resources – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Data Collection and/or Processing – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Analysis and/or Interpretation – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Literature Search – M.U., M.D.A., E.Ç.T.; Writing Manuscript – M.U.; Critical Review – M.D.A., E.Ç.T.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Aksu, A., & Yılmaz, D. V. (2020). Suriyeli göçmen kadınların üreme sağlığı sorunları ve çözüm önerileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(2), 117–125.
- Bahromov, M., & Weine, S. (2011). HIV prevention for migrants in transit: Developing and testing TRAIN. *AIDS Education and Prevention*, 23(3), 267–280. [CrossRef]
- Cabieses, B., Gálvez, P., & Ajraz, N. (2018). International migration and health: The contribution of migration social theories to public health decisions. *Revista Peruana de Medicina Experimental y Salud Publica*, 35(2), 285–291. [CrossRef]
- Evans, C., Suggs, L. S., Turner, K., Occa, A., Juma, A., & Blake, H. (2019). Mobile phone messaging to promote uptake of HIV testing among migrant African communities in the UK. *Health Education Journal*, 78(1), 24–37. [CrossRef]
- Filiz, M., & Yıldırım, T. (2019). Evaluation of health policies for migrants in turkey and the European Union countries. *Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2(1), 24–30.
- Kara, P., & Nazik, E. (2018). Göçün kadın ve çocuk sağlığına etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 58–69.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematiik derleme metodolojisi: Sistematiik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26–33.
- Karakaya, E., Coşkun, A. M., Özerdoğan, N., & Yakıt, E. (2017). Suriyeli mülteci kadınların doğurganlık özellikleri ve etkileyen faktörler: Kalitatif bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 10(48), 417–428.
- Kaypak, Ş., & Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri: Batman örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6(1), 84–110.
- Kurtuldu, K., & Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 37–46.
- Li, X., Lin, D., Wang, B., Du, H., Tam, C. C., & Stanton, B. (2014). Efficacy of theory-based HIV behavioral prevention among rural-to-urban migrants in China: A randomized controlled trial. *AIDS Education and Prevention*, 26(4), 296–316. [CrossRef]
- Liu, Z. Y., Li, J., Hong, Y., & Yao, L. (2016). Reproductive health service utilization and social determinants among married female rural-to-urban migrants in two metropolises, China. *Journal of Huazhong University of Science and Technology [Medical Sciences]*, 36(6), 904–909. [CrossRef]
- Mengesha, Z. B., Perz, J., Dune, T., & Ussher, J. (2017). Refugee and migrant women's engagement with sexual and reproductive health care in Australia: A socio-ecological analysis of health care professional perspectives. *PLoS One*, 12(7), e0181421. [CrossRef]
- Naidoo, N., Zuma, N., Khosa, N. S., Marincowitz, G., Railton, J., Matlakala, N., Jobson, G. A., Igumbor, J. O., McIntyre, J. A., Struthers, H. E., & Peters, R. P. H. (2018). Qualitative assessment of facilitators and barriers to HIV programme implementation by community health workers in Mopani district, South Africa. *PLoS One*, 13(8), e0203081. [CrossRef]
- Prey, B., Talavlikar, R., Mangat, R., Freiheit, E. A., & Drummond, N. (2014). Induced abortion and contraception use: Among immigrant and Canadian-born women in Calgary, Alta. *Canadian Family Physician Medecin de Famille Canadien*, 60(9), e455–e463.
- Rebolledo-Ponietzky, K., Munayco, C. V., & Mezones-Holguín, E. (2019). Migration crisis in Venezuela: Impact on HIV in Peru. *Journal of Travel Medicine*, 26(2), tay155. [CrossRef]
- Redden, K., Safarian, J., Schoenborn, C., Shortall, C., & Gagnon, A. J. (2021). Interventions to support international migrant women's reproductive health in western-receiving countries: A systematic review and meta-analysis. *Health Equity*, 5(1), 356–372. [CrossRef]
- Rhodes, S. D., McCoy, T. P., Vissman, A. T., DiClemente, R. J., Duck, S., Hergenrather, K. C., Foley, K. L., Alonzo, J., Bloom, F. R., & Eng, E. (2011). A randomized controlled trial of a culturally congruent intervention to increase condom use and HIV testing among heterosexually active immigrant Latino men. *AIDS and Behavior*, 15(8), 1764–1775. [CrossRef]
- Sağlık Bakanlığı, (2021). *HIV-AIDS İstatistik*. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasicihastaliklar/hiv-aids/hiv-aids-liste/hiv-aidsistatistik.html>. Erişim Tarihi: 19.12.2021.
- Singh, S., Priya, N., Roy, D., Srivastava, A., & Kishore, S. (2018). Trends in contraceptive demands and unmet need for family planning in migrant population of Uttarakhand. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 5(2), 590–595. [CrossRef]
- Slogrove, A. L., Mahy, M., Armstrong, A., & Davies, M. A. (2017). Living and dying to be counted: What we know about the epidemiology of the global adolescent HIV epidemic. *Journal of the International AIDS Society*, 20(Suppl 3), 21520. [CrossRef]
- The World Health Organizations (WHO). (2021). *Common health needs of refugees and migrants: literature review*. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240033108> Erişim Tarihi: 19.11.2021.
- Tufanaru, C., Munn, Z., Aromataris, E., Campbell, J., & Hopp, L. (2017a). Explanation for the critical appraisal tool for RCTs with individual participants in parallel groups. In E. Aromataris & Z. Munn (Eds.). *Joanna Briggs Institute reviewer's manual. The Joanna Briggs Institute* (pp. 1-9).
- Tufanaru, C., Munn, Z., Aromataris, E., Campbell, J., & Hopp, L. (2017b). Explanation for the critical appraisal tool for Quasi-Experimental Studies (experimental studies without random allocation). In E. Aromataris & Z. Munn (Eds.). *Joanna Briggs Institute reviewer's manual. The Joanna Briggs Institute* (pp. 1-7).
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2022). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ad1c21864eb01.95838793. Erişim tarihi: 14.01.2022.
- UNAIDS. (2019). Joint United Nations programme on HIV/AIDS. UNAIDS AIDS Info estimates. <http://aidsinfo.unaids.org/>. Erişim Tarihi: 18.11.2021.
- United Nations Population Fund. (2018). Inter-agency field manual on reproductive health in humanitarian settings. <https://iaawgfieldmanual.com/manual/stis#misp>. Erişim Tarihi: 10.11.2021.
- Wingood, G. M., DiClemente, R. J., Villamizar, K., Er, D. L., DeVarona, M., Taveras, J., Painter, T. M., Lang, D. L., Hardin, J. W., Ullah, E., Stallworth, J., Purcell, D. W., & Jean, R. (2011). Efficacy of a health educator-delivered HIV prevention intervention for Latina women: A randomized controlled trial. *American Journal of Public Health*, 101(12), 2245–2252. [CrossRef]
- Xhani, B., Refetllari, B., Puca, E., Pilaca, A., Shkurti, K., Dudushi, R., Hysenaj, Z., & Dragoti, E. (2015). The prevalence of HIV and the role of immigration in Albania. *Journal of Microbiology and Infectious Diseases*, 5(3), 110–113. [CrossRef]

Extended Abstract

Migrants are called migrants, refugees, and asylum seekers. Intense international migration due to humanitarian problems in the last few years has constituted a significant problem for health systems with social and economic implications. Although the human immunodeficiency virus (HIV) is a global health problem that is common especially in low- and middle-income countries, the United Nations Population Fund reported that HIV and other sexually transmitted infections (STIs) can spread rapidly in situations such as disaster, war, and poverty that cause people to migrate from their countries. It is seen that migrant and refugee groups are vulnerable groups against STIs, including HIV. Since HIV and other STIs are frequently seen in these groups, strategies to prevent these infectious diseases gain importance. Therefore, the aim of the systematic review is to identify the interventions for migrants and refugees to prevent HIV infection and to evaluate the evidence of the effectiveness of these interventions.

PRISMA statement was used in the creation of the research protocol and the reporting of the article. PubMed, Scopus, Science Direct, and Google Scholar databases were searched for the study between November and December 2021. Keywords to be used in the search were determined by using Turkey Science Terms and Medical Subject Health. The keywords "migrant," "refugees," "reproductive health," "HIV," "AIDS," and "randomized control trial" were used in the search. Studies published between 2011 and 2021 were included in the study in order to evaluate the current literature. The following steps were followed in the study selection process: (1) First of all, the titles of the articles, (2) then the abstracts, (3) and finally the full texts were evaluated. Studies that did not have access to the full text, whose publication language was not English or Turkish, and which used a method other than randomized controlled studies or quasi-experimental studies were excluded from the study. In the study, "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Randomized Controlled Trials" to evaluate the quality of randomized controlled trials and "The Joanna Briggs Institute Critical Appraisal tools for use in JBI Systematic Reviews Checklist for Quasi-Experimental Studies" was used.

As a result of the literature review, 15,913 studies that may be relevant to the subject were identified (PubMed: 14,411, Scopus: 626, Science Direct: 283, and Google Scholar: 593). As a result of the examination of the titles and abstracts, 15,900 studies were excluded from the study, and the full texts of the remaining 13 studies were examined. The sample group of the studies included in the systematic review consisted of five research articles. The studies included in the sample group were conducted on at least 60 and at most 641 participants. In four of the studies examined, several sessions of training were organized for immigrants, and in one study, immigrants were informed via text messages. All of the studies concluded that condom use and knowledge about HIV increased after an HIV prevention intervention. In addition to these, it was emphasized in two studies that the rate of HIV testing increased. One study highlighted that participants in the intervention group reported less traditional views on gender roles. In another study, it was determined that the participants had improvements in physical activity, diet, and stress management.

As a result, it is frequently emphasized that migrants and refugees are at risk for STIs, including HIV. When the studies included in our systematic review are examined, it has been revealed that HIV awareness increases, the level of knowledge about HIV increases, the rate of HIV testing increases, and the rate of condom use and knowledge increases when an intervention for HIV prevention is applied to migrants and refugees. In this direction, it can be recommended to make customized arrangements to prevent HIV and other STIs while organizing health care activities for the sexual and reproductive health of migrants. When the studies included in our systematic review are examined, it is seen that educational intervention is applied to migrants and refugees. In-depth studies are recommended to develop different interventions for HIV prevention.